

Jani Koskinen

Matkaopas galegonkieliseen Galiciaan

Matkaopas galegonkieliseen Galiciaan

Jani Koskinen

Matkaopas galegonkieliseen Galiciaan

© 2023 Jani Koskinen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-951-56-8933-7

Kansikuva: *Praia do Mar de Fora* (suom. 'ulkomeren ranta') Fisterrassa, rannan pohjoispuoleiselta mäeltä kuvattuna. Kuvannut Jani Koskinen 23.8.2017.

Suomen tietokirjailijat ry on tukenut apurahalla tämän kirjan kirjoittamista.

Sisällys

Kirjailijasta ... 6

Kirjailijan aiempia teoksia ... 7

Esipuhe ... 8

Yleistietoa galegon kielestä ... 10

Oppimateriaaleja ja suomennettua kirjallisuutta ... 21

Ääntäminen ... 23

Galegon kieltä televisiossa ... 29

Valokuvia ... 32

Galegonkielisiä palveluita paikkakunnittain ... 34

Kirjailijasta

Jani Koskinen (s. 1988 Kirkkonummi) on koulutukseltaan kielitieteilijä. Hän on valmistunut v. 2019 Helsingin yliopistosta maisteriksi pääaineenaan suomalais-ugrilainen kielentutkimus. Sivuaeineopintoja hänellä on useista muista kielialaineista, muun muassa galegosta. Opinnoissaan Koskinen on syventynyt erityisesti kielten välisiin valtasuhteisiin, kielten uhanalaistumis- ja elvytysprosesseihin sekä kielipolitiikkaan. Häntä kiinnostavat ennen kaikkea vähemmistö- ja alkuperäiskielet sekä niitten yhteiskunnallisen aseman kehittäminen.

Koskinen on vieraillut myös turistina useilla vähemmistökielten puhuma-alueilla ja pohtinut, miten matkailu vaikuttaa kunkin alueen alkuperäiskielen ja -kulttuurin elinvoimaisuuteen. Usein tuo vaikutus on kielteinen, mutta oman roolinsa tiedostava matkailija voi Koskisen näkemyksen mukaan kääntää vierailunsa alueella paikalliskielen eduksikin. Avainasemassa tässä ovat matkailijan perehtyminen paikalliskieleen jossain määrin jo ennen matkaa sekä paikalliskieltä tietoisesti suosivat kieli- ja kulutusvalinnat matkan aikana.

Kirjailijan aiempia teoksia

- * *Unohda Wales, lähde Kymrinmaahan!* (Books on Demand, 2020)
- * *Matkaopas gaelinkieliseen Skotlantiin* (Books on Demand, 2021)
- * *Matkaopas iirinkieliseen Irlantiin* (Books on Demand, 2021)
- * *Kymri-suomi-verbisanakirja* (Books on Demand, 2021)
- * *Unohda Bretagne, lähde Breizhiin!* (Books on Demand, 2022)

- * *Pwyll, Dyfedin ruhtinas - kymriläinen kansantaru* (Books on Demand, 2021)
- * *Branwen Llŷrintytär - kymriläinen kansantaru* (Books on Demand, 2022)
- * *Manawydan Llŷrinpoika - kymriläinen kansantaru* (Books on Demand, 2022)
- * *Math Mathonwynpoika - kymriläinen kansantaru* (Books on Demand, 2022)
- * *Macsenin uni - kymriläinen kansantaru* (Books on Demand, 2022)
- * *Lluddin ja Llefelysin tapaus - kymriläinen kansantaru* (Books on Demand, 2022)
- * *Rhonabwyn uni - kymriläinen kansantaru* (Books on Demand, 2022)
- * *Culhwch ja Olwen - kymriläinen kansantaru* (Books on Demand, 2022)
- * *Lähteen jaarlitar - kymriläinen kansantaru* (Books on Demand, 2023)

Esipuhe

Tämä kirja jatkaa vähemmistökielisiä alueita esittelevää matkaopaskirjasarjaani. Sarjassa ovat aiemmin ilmestyneet teokset:

- *Unohda Wales, lähde Kymrinmaahan!* (Books on Demand, 2020)
- *Matkaopas gaelinkieliseen Skotlantiin* (Books on Demand, 2021)
- *Matkaopas iirinkieliseen Irlantiin* (Books on Demand, 2021)
- *Unohda Bretagne, lähde Breizhiin!* (Books on Demand, 2022)

Olen kirjoissani pyrkinyt esittelemään kutakin aluetta sen oman kielen (ja tähän kieleen kytköksissä olevan kulttuurin) kautta. Valtavirtaa edustavissa matkaoppaissa alueelliset ja vähemmistökielet esitetään usein eksoottisina kuriositeetteina sen sijaan, että matkailijaa kannustettaisiin aktiivisesti opiskelemaan ja käyttämään kyseistä kieltä tai tekemään kielen elinvoimaisuutta tukevia kulutusvalintoja.

Neljässä aiemmassa kirjassani aiheena ovat olleet kelttiläiskielten puhuma-alueet, mutta nyt matka jatkuu iberoromaaniselle kielialueelle Galiciaan. Kirjan alussa käydään läpi perustiedot galegon kielestä ja pohditaan varsinkin sen yhteiskunnallista asemaa. Ääntämisestä esitetään perusteet, minkä lisäksi vinkataan oppimateriaaleja, joiden avulla kielen opiskelussa pääsee kunnolla alkuun. Esitelläänpä lyhyesti myös joitain galegonkielisiä televisiosarjoja.

Kirjan laajin ja tärkein osio on kuitenkin paikkakuntaakohtainen luettelo matkailijan

kannalta oleellisista, galegon kieltä käyttävistä palveluntarjoajista. Tällaisen luettelon tekemiseen on kaksi syytä. Ensinnäkin tiedän kokemuksesta, että vähemmistökielestä kiinnostunut tai sitä opiskeleva saattaa joutua näkemään vaivaa löytääkseen paikkoja ja tilanteita, joissa kielitaitoaan pääsee käyttämään ja kehittämään. On itse selvitettävä, millä paikkakunnilla suhteellisen suuri osuus asukkaista on kyseisen kielen puhujia – ja toisaalta etsittävä palveluita, joissa kieli olisi jollain tavoin läsnä (esim. ravintolan ruokalistassa tai majapaikan verkkosivuilla). Luettelolla pyrin siis tasoittamaan tietä kielen muille opiskelijoille ja helpottamaan kielenkäyttömahdollisuuksien löytämistä.

Tärkein syy luettelon laatimiselle liittyy kuitenkin vastuullisuuteen. Jotta kieli säilyttää elinvoimaisuutensa, sen täytyy näkyä kaupallisissakin palveluissa. Ja jotta se näkyisi kaupallisissa palveluissa, täytyy löytyä ihmisiä, jotka kulutusvalintoja tehdessään suosivat kyseistä kieltä.

Matkailulla on usein kielteinen vaikutus paikallisten kielten elinvoimaisuuteen ja näkyvyyteen katukuvassa – varsinkin jos kyseessä on valtioton vähemmistökieli, jolloin siihen kohdistuu jo muitakin paineita. Tämän takia vastuullisuuteen pyrkivän matkailijan tulisi suosia aina sellaisia palveluntarjoajia, jotka ylläpitävät paikallisen kielen näkyvyyttä ja mahdollisuutta sen käyttöön. Ihanteellisinta tietysti olisi opetella paikallisesta kielestä ainakin alkeet (ja myös käyttää kieltä aktiivisesti ja oma-aloitteisesti matkansa aikana), mutta kielitietoisia ja vastuullisia kulutusvalintoja voi tehdä myös omasta kielitaidostaan riippumatta. Vaikka ei itse pystyisikään tilaamaan ravintolassa paikallisella kielellä, voi silti solidaarisuudesta paikallisia kohtaan valita sellaisen ravintolan, jossa ruokalista ja mahdolliset muut opasteet ovat (ainakin) paikallisella kielellä.

Yleistietoa galegon kielestä

Galego on Iberian niemimaan luoteisimmassa kolkassa Galiciassa puhuttava iberoromaaninen kieli. Galician väkiluku on noin 2,7 miljoonaa, ja ainakin toistaiseksi enemmistö asukkaista puhuu galegoa. Puhujamäärän tarkka arviointi on kuitenkin vaikeaa, sillä tänä päivänä kaikki puhujat ovat enemmän tai vähemmän kaksikielisiä, kielitaitoa on monentasoista ja käyttö vaihtelee tilanteittain. Tilastoissa saattaa nähdä hyvin erilaisia lukuja riippuen esimerkiksi siitä, onko mukaan laskettu kaikki ne, jotka periaatteessa *osaavat* kieltä vaiko vain ne, jotka myös *käyttävät* sitä aktiivisesti – ja jos on tarkasteltu käyttöä, miten laajamittaista ja järjestelmällistä käyttöä on edellytetty.

Kuten kaikki romaaniset kielet, galego polveutuu suoraan latinasta ja on läheistä sukua mm. portugalin ja kastilian (eli ns. "espanjan") kielelle. Kaikkein lähimmät sukulaiskielet ovat Galician naapurimaissa ja -alueilla puhutut portugali, asturianu ja llionés sekä Val de Xálimassa, Iberian niemimaan sisäosissa pienehköllä alueella puhuttu fala.

(Kutsun espanjan kieltä tässä kirjassa kastilian kieleksi korostaakseni sitä seikkaa, että kieltä on alun perin puhuttu lähinnä Kastilian alueella ja pyrkimys tehdä siitä koko Espanjan kieli tarkoittaa käytännössä muiden kielten hävittämistä tai ainakin alistamista. Kastilian kielen omakielinen nimi on joko *castellano* tai *español*. Varsinkin useat vähemmistökielten puhujat käyttävät ymmärrettävistä syistä mieluummin nimeä *castellano*. Galegoksi kastilian kieli on *castelán*.)

Galego ja portugali olivat vielä sydänkeskijalla sama kieli, mutta alkoivat sitten erkaantua toisistaan puhujien jouduttua eri valtioiden alaisuuteen. Ei tietenkään

Iberian niemimaan luoteisin kolkka Galicia tunnetaan maailmalla varsinkin Santiago de Compostelan pyhiinvaellusreitistä. Alueella puhutaan omaa iberoromaanista kieltään, galegoa, jota voi opiskella Suomessakin. Tätä portugalin kielen lähintä sukulaiskieltä on historian aikana yritetty tukahduttaa, mutta nykyään sillä on nimikkoalueellaan virallinen asema valtiollisen espanjan kielen rinnalla. Virallisuus toteutuu kuitenkin osittain vaillinaisesti ja kielen tulevaisuuden yllä leijuu yhä monenlaisia mustia pilviä.

Tässä kirjassa luodaan lyhyt katsaus galegon kielen historiaan ja nykyiseen yhteiskunnalliseen asemaan. Ääntämisestä esitellään perusperiaatteet ja tutustutaanpa kirjassa jopa hieman galegonkieliseen televisiotarjontaan, jota internetin aikakaudella on helppo käyttää itseopiskelun tukena. Kirjan keskeisin osio on kuitenkin paikkakuntaakohtainen listaus palveluntarjoajista, jotka edistävät galegon käyttöä ainakin jollain tavalla omassa liiketoiminnassaan ja joita kulttuurisesti vastuullisen matkailijan kannattaa siksi suosia. Matkailijakin voi omilla kieli- ja kulutusvalinnoillaan vaikuttaa kielen elinvoimaisuuteen.

Teoksen kirjoittaja Jani Koskinen on koulutukseltaan kielitieteilijä. Häntä kiinnostavat kielten väliset valtasuhteet ja kielipolitiikka sekä erityisesti vähemmistö- ja alkuperäiskielten yhteiskunnallisen aseman vahvistaminen – niin poliittisen päätöksenteon kuin kielitieteilijöiden kulutusvalintojenkin kautta.

